

אגרות קודש כרך טו

בהתרגשות רבה אצל אנ"ש והתמימים, התקבלה הידיעה על צאתו לאור של הכרך החמשה-עשר בסדרת איגרות-קודש אדמו"ר הריי"צ • מערכת "אוצר החסידים" בהנהלתו של הממונה מאת כ"ק אדמו"ר מה"מ על ה"מרכז-לענייני-חינוך" הרשמ"מ סימפסון, הזדרזה והוציאה את הכרך לקראת יום ה' טבת, בו "דידן - דהספרים - נצח" • חלק גדול מהאיגרות פורסם בשעתו בגליונות "בית משיח" • לכבוד האירוע, מובא בזה ה"פתח-דבר" לכרך החדש, המסביר את תוכנו המיוחד

ל

קראת יום הבהיר, ה' טבת, היום בו "דידן נצח"¹, באופן גלוי לעיני כל העמים², בנוגע לספרי וכתבי רבותינו נשיאינו שבספריית ליובאוויטש

– הננו מוציאים לאור³ את כרך החמשה עשר מסדרת "אגרות קודש כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע"⁴, והוא כרך המילואים חלק ה, הכולל שלוש מאות חמישים וששה אגרות, מיוחדש אדר תרנ"ט – טבת תרפ"ט (ה"שצג–ה"תשמב)⁵.

רובן של האגרות⁶ שבכרך זה נדפסו מהעתק⁷ האגרת שנשמר בארכיון המזכירות⁸, על חלק מהעתקות אלה – הוספות בגוכתי"ק רבינו.

תוכנית ההוצאה לאור

התוכנית להוציא לאור את אגרות רבינו בסדרת ספרים⁹, הייתה כבר בשנת תרצ"ה, כמפורש באגרת רבינו מח' תמוז תרצ"ה¹⁰:

אודות מכתבי תוכנים ישנם פרטים וגם כללים . . והועד של הדפסת דא"ח ה' חפץ להדפיס המכתבים בסדרם, אבל לעת עתה חסרים האמצעים הדרושים, כי הכרך הראשון יעלה בערך איהו מאות זהובים.

בקצ'י¹¹ הוא החל להתפרסם קובץ "התמים", ובו הי' מדור אגרות קודש, שהודפסו בו כו"כ אגרות רבינו – בעריכת חתנו כ"ק אדמו"ר מה"מ נשיא דורנו, בהוספת הערות וצינונים.

במקביל לזה, הכין כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו סדרה נוספת של קובצי מכתבים, הקובץ הראשון הספיק לצאת עוד לפני המלחמה, קובץ אמירת תהלים.

בשנת ה'תש"א החל להופיע הירחון "הקריאה והקדושה", גם בו פורסמו כו"כ מכתבי רבינו.

בקצ'י תש"ה¹², בקשר עם היובל המשולש של רבינו, התחילה מערכת "אוצר החסידים" בהכנות להוציא לאור הוצאת יובל של ספרי מאמרי רבינו, שיחותיו, מכתביו וכו'.

במקביל לזה, המשיך כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

להדפיס את מכתבי רבינו בכו"כ קונטרסי מאמרים וכיו"ב, שי"ל בשנים שלאח"ז ע"י מערכת "אוצר החסידים", בתוספת הערות וצינונים.

בשנת תש"י, נדפס קובץ מכתבים ג', ובהקדמת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו, מפרט יותר את התוכנית:

בדעתנו להו"ל מזמן לזמן קובצי מכתבי כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ . . בחוברות קטנות, נוסף על ספרי המכתבים (שלשה כרכים) . . אשר מערכת "אוצר החסידים" עוסקת בסידורם לדפוס.

רק בשנת תשמ"א הואיל כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו למסור את אוספו הפרטי מהשנים תרפ"ח–תרצ"ט לידי מערכת "אוצר החסידים", "לסדרם ע"מ להו"ל", ואלה נדפסו בסדרת הספרים "אגרות קודש"¹³.

מ"מנהל פועל" לכס הנשיאות

כרך המילואים שלפנינו, אם כי רוב הנושאים הנידונים בו כבר ידועים מהאגרות שבכרכים הקודמים – עם זאת מתווספים בו פרטים רבים בקורות חייו של רבינו, וידיעות השופכים אור חדש על עבודתו הקדושה ועסקנותו הכבירה של רבינו.

אגרות ה"שצג–ה'תיג, נכתבו בתקופת היותו מנהל פועל של ישיבת תומכי תמימים בליובאוויטש, בחיי אביו כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע. באגרות אלו מזרז ומעודד רבינו את התומכים על פיתוח ובניית הישיבה בליובאוויטש, ובחלקם גם מספר מחיי הישיבה והנהגת כ"ק אביו.

גם העניינים שעמדו על הפרק בחיים היהודיים הצבוריים: אסיפת הרבנים בשנת עת"ר בפטרבורג ומשפט בייליס, שכ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע ובנו כ"ק רבינו היו מראשי המתעסקים בזה (כידוע גם מהכרכים הקודמים) – באגרות היות, הית-א שבכרך זה מתגלים אודותם עוד פרטים חשובים.

מסירות נפשו של רבינו על ספרייתו ידועה, עד כדי כך שרבינו התנה את יציאתו מרוסיה עם הרשיון להוצאת הספרי¹⁴. בכרך שלפנינו מתפרסם החוזה שנערך

8 גם האגרות שנשלחו לנמען בגוכתי"ק רבינו (או בכתי"ק המזכיר חתנו כ"ק אדמו"ר מה"מ – ראה לדוגמה צילום האגרת במבוא לאג"ק כרך ג ע' 10), העתיקים המזכיר במכונת כתיבה למשמרת בארכיון המזכירות. ולכן יתכן שנפלו בהם כו"כ טעויות הדפוס, ועל כמה מהם העירו בהערות המו"ל וכיו"ב.

9 כו"כ מכתבי רבינו נדפסו בסי חכמי ישראל בעש"ט (נ.י. תרפ"ד – ראה אג"ק ספרי מאמרי ודרושי אדמו"ר (מהור"צ) נ"ע).

10 אגרת ר"א בכרך טז.

11 בהבא לקמן ראה בפרטיות יותר במבוא לכרך ב ע' 44. כרך ג ע' 9 ואילך.

12 כמפורש בהקדמה כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו לה"ש הש"ת, ספר הזכרונות חלק א. וסה"מ השי"ת.

13 ראה לעיל הערה 4.

14 ראה לקושי ח"ד ע' 1066. ובכ"מ.

1) ראה סה"ש תשמ"ח ח"א ע' 183 ואילך. ושי"ב.

2) להעיר מלקו"ש חכ"ה ע' 186 ואילך – בנוגע לחג גאולה י"ט כסלו.

3) ראה סה"ש תשמ"ז ח"א ע' 266. סה"ש תשמ"ח שם.

4) עד עתה יצאו לאור בסדרה זו: כרכים א–ה – בשנת ה'תשמ"ג. ו–י – בשנת ה'תשד"מ. יא–יב – בשנת ה'תשמ"ה. כרך יג – בשנת ה'תשנ"ג. כרך יד – בשנת ה'תשנ"ח.

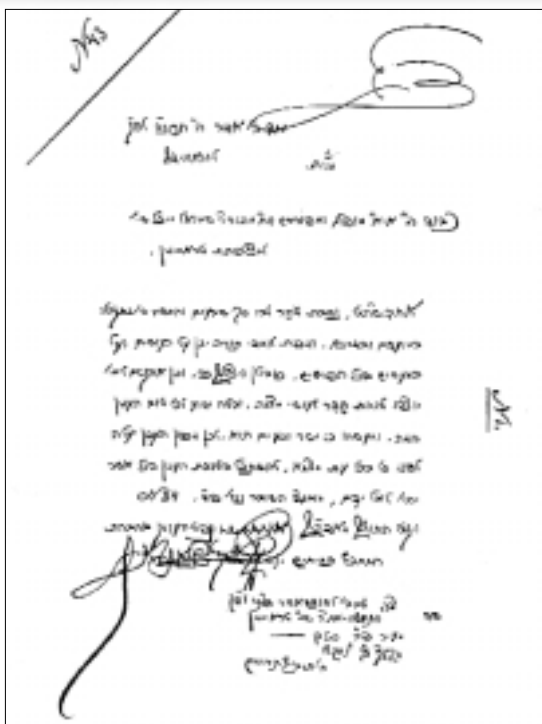
5) האגרות דשבת תרפ"ט – אלול תרצ"ט יודפסו בפ"ע בכרך טז, שיצא לאור בקרוב אי"ה.

6) לבד מהאגרות להרשי"מ טריינין ולהרמ"ז הכהן גוטניק – שנדפסו מצילום גוף האגרת.

7) בהיות רבינו ברוסיה לא היתה אפשרות לשלוח ולפרסם מכתבים במכונת כתיבה וכיו"ב בלי רשיון הצנזורה, ולכן כל המכתבים שכתב רבינו בהיותו ברוסיה נשלחו לנמען בכתי"ק רבינו, או בכתי"ק המזכיר.

בין רבינו לרי' שמואל וינר על קניית הספריה, ואופן התשלומים.

אגרות הישצט, ה'תג – הם מכתבי המלצה שרבינו דורש בטובתם של יחידים מאנ"ש.

צילום כתי"ק אדמו"ר מהור"צ, מהמוקדמים ביותר הנמצאים תחת ידינו לע"ע

לברלין שם נפגש עם רבנים ועסקנים, שם גם דובר אודות תקציב הדווינט לעבודת ועד הרבנים שברוסיה שבראשות רבינו (אגרת ה'תק, למיולי"ח כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו).

בכ"ח חודש שבט נסע רבינו לבקר את ישיבת תומכי תמימים בוארשא ובוילנה (אגרת ה'תצח), שם גם נפגש רבינו עם האדמו"רים, הרבנים והעסקנים להכירם ממצב אחב"י ברוסיה, ואופן העבודה להטיב מצבם (אגרת ה' תקפ). מסע זה עלה לרבינו בטורח גופני רב ועמל נפש, ובכ"ח אדר חזר רבינו לריגה (אגרת ה'תקלט).

לאחרי חג הפסח שלח רבינו את חתנו הרש"ג לצרפת ואנגליה להפגש עם הרבנים הראשיים דשם ועם גדולי העסקנים וראשי הדווינט. בד בבד שלח להם רבינו מכתבים ובהם זרזם על הצלחת שליחותו, דהיינו תמיכה כספית מקהלות היהודים והגדלת תקציב הדווינט לועד הרבנים ברוסיה.

בחי' תמוז נסע רבינו לנאות דשא בולדערע, שם שהה רבינו כחודש ימים, אך:

האמת הוא כי לעניני חיזוק בריאותי לא עשיתי מאומה, כי בכל יום דמייתי אשר לכשאעבוד היום כראוי בתשובה על כל המכתבים הבאים, ובשאר עניני כלל, הנה מחר אהי' חפשי מעבודתי, וכן עבר הזמן (אגרת ה'תקפז) עובד אנכי כל היום כולו בעבודה גדולה ובעמל רב,

אגרות ה'תיד-ה'תלט נכתבו בשנת תרפ"א-תרפ"ז, השנים הראשונות לנשיאותו של רבינו, בהם מדגיש את אשר צווה כ"ק אביו אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע בצוואתו הקי שבכתב ושבעל-פה, על ישיבת תומכי תמימים; וכן על לימוד דא"ח בעיירות, התייסדות חדרים והחזקת הרבנים שלא יעסקו במסחר. למטרות אלו ייסד רבינו את "קופת רבינו", שממנה יהיו לו האמצעים הכספיים לפעילות זאת, דהיינו משלוח משפיעים ושלוחים, הדפסת כתבי דא"ח, והפצתם באמצעות מחלקת מערכת החסידות של "קופת רבינו" (אגרת ה'תטז).

באגרות אלו מתווספות גם ידיעות רבות על עבודתו המסועפת של רבינו ונסיעותיו ברחבי רוסיה להחזקת הדת, ויסוד מוסדות תורה וחסד ברחבי המדינה, שילוח שלוחים ומשפיעים לעיירות רבות, וכל זה למרות רדיפות היבסקציה. מופיעים גם מכתבים לבקשת עזרה מהארגונים היהודים בחו"ל לתמוך בעבודה הקי.

באגרת מבי' דר"ח אלול תרפ"ג (ה'תכה) כותב רבינו על מחשבתו להגר מרוסיה, משום שכך תהי' לו אפשרות גדולה יותר לארגן את תמיכת יהדות העולם לעזרת אחב"י ברוסיה, הנדכאים תחת ידם הקשה של הממשל הקומוניסטי ורדיפות היבסקציה.

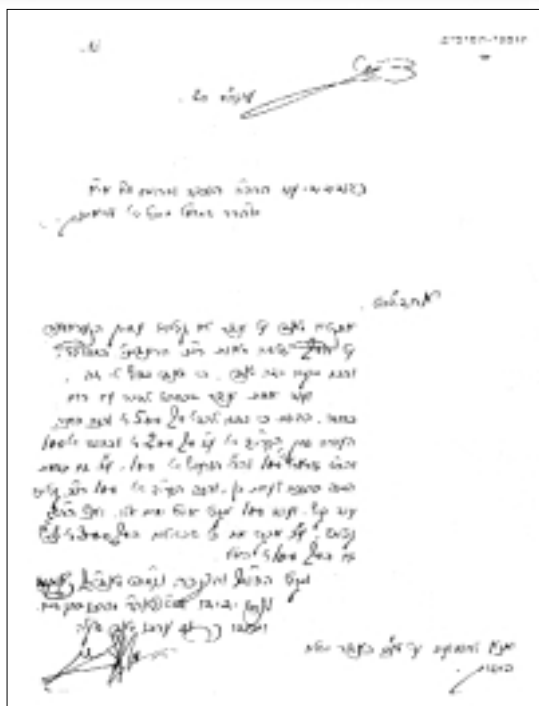
בחודש מרחשון תרפ"ז התקיים בקורסטין קונגרס הרבנים הדתי, למרות שרבינו לא השתתף בו, בחרו בו כנשיא הקונגרס. בכרך שלפנינו (ה'תלה) מתפרסם נוסח המברק ששלח להם רבינו עם קבלת הידיעה (שנוסח ברוסית ע"י המיולי"ח – כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו).

תקופת ריגה

אך חלק הארי של האגרות הם מעת צאתו של רבינו מרוסיה והגעתו לריגה ביום כ"ה תשרי תרפ"ח, ועד טבת תרפ"ט.

מיד עם הגיע רבינו לריגה לא פנה לעניני הפרטים, ומבלי התחשב עם בריאותו החלושה, ועוד לפני שהספיק לשכור דירה, בהיותו במלון – החל בעבודתו העניפה לטובת אחב"י ברוסיה.

בימי כ"א-כ"ב מרחשון ארגן רבינו במלוננו, אסיפה עם אחדים מגדולי הרבנים וחשובי העסקנים, בה דובר ע"ד הטבת מצבם הרוחני והכלכלי של היהודים ברוסיה, ולמטרה זו ייסד רבינו לשכה מיוחדת (אגרת ה'תפז). ביום כ"ז מרחשון שכר רבינו דירה, ובו ביום נסע

מכתבי כ"ק אדמו"ר מהור"י"צ על נייר המכתבים של ישיבת "תומכי תמימים". מכיוון שהישיבה לא הייתה מוכרת על-פי חוק, נרשמה הישיבה בתור בית מסחר לחפצי קדושה. בארבעת המכתבים שלפנינו ניתן להבחין בשינויים שנעשו מזמן לזמן בתוכן ועיצוב נייר המכתבים של הישיבה. (מעניין לציון כי חתימתו של כ"ק אדמו"ר מהור"י"צ במכתב הימני למטה – נעשתה באמצעות חותמת)

ואנני מתחשב כלל עם בריאותי החלושה, גם בישבי כנאות דשא לא עשיתי בהנוגע לבריאותי מאומה, מפני גודל האחריות והעול המונח עלי (אגרת ה'תקצ"ז).

בעת הזאת הגיעו דלטוריות ממתנגדי רבינו על עבודתו הק', שהצליחו לקרר כמה מהרבנים והעסקנים. ובחודש אלול נסע רבינו לברלין, שם נפגש עם הרבנים והעסקנים והפריך את העלילות והעמידם על אמתת העניינים, ודרש להגדיל את התקציב עבור עבודתו הק' לטובת אחב"י ברוסיה (אגרת ה'תקפ"ו).

בעת אסיפות אלו גם דנו איך אפשר באופן חוקי לפעול ולהשפיע על הממשלה הסובייטית, לבטל או לרכך את הגזירות על הדת (אגרת ה'ת"ל).

השתדלנות לפדיון הספרים

הרדיפות נגד הרבנים ובעלי הדת התגברו מיום ליום, וכך גם מצבם הכלכלי של היהודים הלך והורע, ובמיוחד מצב הרבנים ולומדי תורה שנלקחה מהם גם הזכות לקנות לחם (אגרת ה'תקע"ט).

רבינו הרבה לשלוח אגרות רבות לאנ"ש בפרט ולאחב"י בכלל ברחבי רוסיה, ובהם מעודדם ומזרזם על החזקת תורה והחינוך והפצת החסידות, למרות רדיפות היבסקציה והגזירות המתחדשות. במכתבים אלו הביע רבינו את גודל התקשורתו אהבתו וגעגועיו לאנ"ש והתמימים, ומבקשם לכתוב לו לעיתים תכופות מכל ענייניהם הפרטיים והכלליים.

לאחר ביקורו של רבינו בישיבת תומכי תמימים בווארשא, והתרשמותו הרבה, העמיק רבינו את עסקנותו בהתפתחות הישיבה במצבה הרוחני והכלכלי (אגרת ה'תקס"ה. ה'תרכ"ה). בחורף תרפ"ט אף הייתה לרבינו מחשבה להגר ולקנות עבורו בית בווארשא או בסביבותיה (אגרת ה'תרפ"א).

רבינו גם שלח אגרות רבות לאחב"י במדינות רבות ברחבי תבל: ארה"ק, אירופה, ארה"ב, דרום אמריקה, קנדה, סין (ראה במפתח עניינים ערך החזקת התורה ובמפתח מקומות. ועוד) ובהם מעוררם על החזקת התורה והפצת החסידות, וכן עוררם לבוא לעזרת היהודים ברוסיה.

בתקופה זו הדפיס רבינו לראשונה את מאמרו "קנין החיים", והורה לתרגמו לכוי"כ שפות, ולהפיצו בכל קהלות הקודש (אגרת ה'תרי"ב).

מיד עם הגיעו לריגה החל רבינו לפעול להחזרת ספרייתו שנלקחה למוזיאון רומיאנצוב במוסקבה. ובאי

מרחשון שלח אגרת (ה'תנד) לבא-כח ברית המועצות בלטיביה, וביקשו לפעול להחזרת הספרי', באגרת זו מתגלים פרטים חשובים אודות מהותם של הספרים, ומספר הארגזים שנחבשו בעת שנשלחו מליובאוויטש למוסקבה.

בשנת תרפ"ח קנה רבינו את סידורו של הבעש"ט (אגרת ה'תק"ג), ובשנת תרפ"ט הגיע הסידור לידו. כשנסע רבינו לארה"ב באלול תרפ"ט לקח עמו את הסידור.

מכתבי החתונה

ביום ג' י"ד כסלו ה'תרפ"ט, התקיימה חתונת כ"ק אדמו"ר מה"מ נשיא דורנו עם בתו של רבנו הרבנית הצדקנית מרת חיי מושקא. אגרות רבות שבכרך שלפנינו דנות אודות ההכנות לחתונה והזמנת האורחים. רבינו גם שיגר אגרות ברכה רבים לאלו שטרחו ועזרו בהכנות לחתונה, למשתתפים ולאלו שגרו את איחוליהם בכתב (אגרת ה'תרמ"ט).

בתור הוספה – הודפס יומנו של ידיד בית רבי החסיד הידוע הו"ח וכו' הרי אליהו חיים בן הרי' פנחס טודרוס אלטהוויז הי"ד, המתאר בגוף ראשון מאשר זכה להשתתף בחתונה, ולראות את הנהגתו המופלאה של החתן כ"ק אדמו"ר מה"מ.

בראש הספר באים: (א) מפתח האגרות. (ב) צילום כתי"ק של כמה מהאגרות.

(ב) ובסופו: (א) מפתח עניינים. (ב) מפתח מוסדות וארגונים. (ג) מפתח אנשים. (ד) מפתח מקומות.

כן נוספו, ציונים והערות בשוה"ג.

כל הנ"ל נערך ע"י הרה"ת ר' שלום יעקב שיי' חזן.

הספר הוגה ע"י הרה"ת ר' חיים שלום דובער שיי' ליפסקער והת' אברהם ישע"י שיי' רייניץ.

ויה"ר שבקרוב ממש נזכה לדידן נצח האמיתי והכללי בגאולה האמיתית והשלימה¹⁵, וכ"ק אדמו"ר מלך המשיח נשיא דורנו יוליכנו קוממיות לארצנו הקדושה, ויראנו נפלאות מתורתו של משיח¹⁶ "תורה חדשה מאתי תצא"¹⁷, והיתה לה' המלוכה¹⁸. אמן כן יהי רצון.

מערכת "אוצר החסידים"

מוצש"ק, חג הגאולה ר"ס-כ' כסלו, ה'תשס"א

ברוקלין, נ"י.

מאתיים שנה לגאולתו של אדמו"ר הזקן בפעם השני'

יובל שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר מה"מ

17) ישע"י נא, ד. ויקי"ר פייג"ג המשך תרס"ו ע"י כג. שה"ש תנש"א ח"יב ע"י 741.

18) עובדי"ב בסופו.

15) ראה שה"ש תשנ"ב ח"יב ע"י 210 ואילך.

16) ראה לקו"ת צו יז, א-ב. שער האמונה פ"ס. שה"מ מלוקט ח"יב ע"י 50.

הוספה בתורה תפלה וצדקה בעשרה בטבת

בקשר למצב אחינו בני ישראל בארה"ק ת"ו, ובמיוחד עם המאורעות דימים האחרונים, ובהתאם להצעת רבני אנ"ש – מביאים אנו בזה הוראות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א, לעשרה בטבת תשל"ו, בקשר עם המצב אז בארה"ק. הוראות אלו באו בתור הוספה למכתב כללי מיום ה' טבת תשל"ו (נדפס בלקו"ש חלק טו עמ' 555 ואילך).

בצדקה: היות שבעשרה בטבת הותחל המצור על חומות ירושלים⁷ – וע"פ מרז"ל⁸ אני חומה זו תורה – ליתן צדקה למוסד של תורה, ובוזה גופא – (גם) לענין של "חומה" כפשוטו – לבנית בנין של תורה⁹ (או – בדק הבית וכו'). ומכיון שיש מעלה בצדקת חו"ל¹⁰ ומעלה בצדקת א"י¹¹ – יש ליתן למוסד של תורה בחו"ל ולמוסד של תורה – בא"י תוב"ב ע"י משיח צדקנו.

... במענה לשאלת כמה ע"ד הוראות מפורטות יותר בההוספה בג' הקוין דתורה, תפלה וצדקה המבוארת בהמכתב דה' טבת:

בכוונה לא נאמרו בזה פרטים, ע"פ הוראת חז"ל לעולם ילמוד אדם תורה במקום שלבו חפץ וכן תפלה "עבודה שבלב"² – שתלו' בהרגש הלב של כ"א, ועד"ז מובן בנוגע לצדקה – וכל' הכתוב³: אשר ידבנו לכו,

בכ"ז מכיון שכל התעוררות צריך להביאה בפרטיות, ואז שייכת היא לפועל⁴, יש למצוא גם בזה הוראות פרטיות ע"פ דברי רבותינו נשיאינו בכיו"ב ודברי חז"ל בכלל:

הצעת הוספה בתורה: ע"פ דרוז"ל⁵: משה תיקן להם לישראל שיהו שואלין ודורשין בענינו של יום כו' – לימוד בהלכות תענית.

ומכיון שתכלית התענית וסופו הוא שיהפך לששון ולשמחה ולמועד טוב כו' – ללמוד (גם) סיום הלי תעניות שבספר היד להרמב"ם, ששם מדובר בענין קיום היעוד שהצומות יהפכו ל"ימים טובים"^{5*} וימי ששון ושמחה.

בתפלה: ע"פ הוראת כ"ק מו"ח אדמו"ר⁶ בשנת ה'תש"א לומר ג' מזמורי תהלים – כ, כב, סט – גם בנדוד"ד יש לומר, בתור הוספה לתפלה, ג' מזמורים הנ"ל.

ואף שהמצב עכשיו אינו חמור כלל ח"ו, כבזמן ההוא, בכ"ז יש מקום להשתדלות יתר מכפי המדה כו'.

(1) ע"ז יט, א.

(2) תענית בתחלתה, וראה שו"ע אדה"ז סצ"ח ס"ג. וש"נ.

(3) תרומה כה, ב. וראה תיביע שם.

(4) ראה קונטרס התפלה פ"ג. קונטרס העבודה פ"ו. ובכ"מ.

(5) מגילה בסופה, שו"ע אדה"ז סתכ"ט ס"ד.

(5*) כ"ה בכמה כת"י הרמב"ם, בדפוס רומי וכו'.

(6) לקו"ד ח"ג ע' 798.

(7) יחזקאל כד, ב.

(8) פסחים פז, א. ולהעיר מסיום המשך מים רבים – תרל"ו.

(9) כמובן – לא ח"ו באופן המבואר בירושלמי שקלים ספ"ה (ע"פ הושע ח, יד).

(10) נוסף על זה דרוב מנין ובנין של אחבנ"י נמצא בחו"ל – הנה ע"פ המבואר באגה"ק (ס"ט), דעיקר עבודת ה' בעקבתא דמשיחא היא עבודת הצדקה להקים סוכת דוד שנפלה עד בחי רגליים ועקביים – הרי מובן, שעבודה מוכרחת היא בחו"ל, ששם הנפילה היא למטה יותר.

(11) ראה אגה"ק בכ"מ. מכתבי גדולי ישראל ע"ד הכוללים באהקת"ו.

הרבי הורה: לכל ילד וילדה

אמת. את גספר התורה של ילדי ישראל

